

แนวปฏิบัติ

เรื่อง แนวทางการจัดทำสื่อออนไลน์ของนิสิต/นักศึกษาเภสัชศาสตร์ในการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ ของคณะกรรมการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพเภสัชกรรมภาคบังคับ (สคภท.)

ด้วยสภาคณบดีคณะเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย (สคภท.) ได้ออกประกาศฉบับที่ ๔/๒๕๖๘ เรื่อง แนวทางการใช้ชุดนิสิตนักศึกษา/เสื้อกาวน์ และตรามหาวิทยาลัยในการผลิตสื่อออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการผลิตสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยไม่กระทบต่อภาพลักษณ์ของสถาบันการศึกษาและวิชาชีพเภสัชกรรม เพื่อให้การจัดทำสื่อออนไลน์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชนของนิสิต/นักศึกษาเภสัชศาสตร์ที่อยู่ระหว่างการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพเภสัชกรรมภาคบังคับ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามหลักวิชาการ และสอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพเภสัชกรรม รวมถึงป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการตีความเชิงพาณิชย์ หรือการสื่อสารข้อมูลที่ไม่ได้รับการตรวจสอบอย่างรอบด้าน อันอาจส่งผลกระทบต่อสภาเภสัชกรรมและสถาบันการศึกษา คณะกรรมการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพเภสัชกรรมภาคบังคับ (สคภท.) จึงกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. หลักการและวัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อส่งเสริมให้นิสิต/นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ โดยรักษามาตรฐานทางวิชาการ จริยธรรม และภาพลักษณ์ของวิชาชีพ
- 1.2 เพื่อให้เกิดการดูแลการสื่อสารด้านข้อมูลความรู้ที่เผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์สู่สาธารณะที่ ต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง จากเภสัชกร/อาจารย์ประจำแหล่งฝึก ก่อนการเผยแพร่ทุกครั้ง
- 1.3 เพื่อป้องกันมิให้สาธารณะเข้าใจผิดว่าการปรากฏของนิสิต/นักศึกษาเภสัชศาสตร์พร้อมตราสถาบัน เป็นการโฆษณาเชิงพาณิชย์ หรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์การค้าต่าง ๆ

2. บทบาท เครื่องแบบ และการแบ่งระดับความเสี่ยงของเนื้อหา

การกำหนดบทบาทในการจัดทำสื่อให้พิจารณาจากระดับความเสี่ยงของเนื้อหา (ตารางที่ 1) โดยนิสิต/นักศึกษาเภสัชศาสตร์ ไม่ได้รับอนุญาตให้สวมเสื้อกาวน์ที่มีตรามหาวิทยาลัย หรือเครื่องแบบที่มีตราสัญลักษณ์สถาบัน ที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการสื่อสารสู่สาธารณะ เว้นแต่ ได้รับการตรวจสอบสื่อออนไลน์และได้รับอนุญาตให้เผยแพร่สื่อดังกล่าวจากสถาบันต้นสังกัด



ตารางที่ 1 การกำหนดบทบาทในการจัดทำสื่อให้พิจารณาจากระดับความเสี่ยงของเนื้อหา

ระดับความเสี่ยง	ลักษณะเนื้อหา	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	การปรากฏตัวในเฟรม/คลิป
Level 1 Low-Risk	สุขภาพพื้นฐานทั่วไป (ไม่กล่าวถึงผลิตภัณฑ์/แบรนด์ใด ๆ) เช่น การให้ความรู้ทั่วไปด้านสุขภาพ	นิสิต/นักศึกษา	นิสิต/นักศึกษา ปรากฏตัวและให้ข้อมูลหลักได้ เภสัชกรไม่จำเป็นต้องอยู่ในเฟรม
Level 2 Medium-Risk	สาริตถการปฏิบัติ หรือการใช้ผลิตภัณฑ์ทั่วไปที่ไม่มีความซับซ้อน โดยไม่เจาะจงแบรนด์ (เช่น สาริตถวิธีการใช้ยาพ่น, การประคบเย็น)	นิสิต/นักศึกษา	นิสิต/นักศึกษา ให้ข้อมูลหลักได้ แต่ต้องมีเภสัชกร/อาจารย์แหล่งฝึกอยู่ในเฟรม ตลอดเวลาเพื่อกำกับและตรวจสอบ
Level 3 High-Risk	ผลิตภัณฑ์เฉพาะเจาะจง หรือข้อมูลที่ต้องระวังผลข้างเคียงเป็นพิเศษ (ยา, อาหารเสริม, สมุนไพร, ข้อบ่งใช้เฉพาะ)	เภสัชกร/อาจารย์แหล่งฝึกเท่านั้น ที่ต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก	นิสิต/นักศึกษา แสดงเป็น ผู้ช่วย/ผู้ถาม/จำลองคนไข้/ลูกค้า เท่านั้น (ห้ามพูดให้ข้อมูลหลัก) และห้ามแสดงชื่อแบรนด์/ผลิตภัณฑ์เฉพาะเจาะจง

3. ข้อจำกัดด้านเนื้อหาและการโฆษณา

3.1 ห้ามการโฆษณาเชิงพาณิชย์

ห้ามการนำเสนอสินค้า, กิจกรรมทางการค้า, หรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ใด ๆ ในลักษณะที่ดีความได้ว่าเป็นการโฆษณาเพื่อผลประโยชน์ทางการค้า

3.2 ความเป็นกลางทางวิชาชีพ

หากมีการแสดงหรือกล่าวถึงผลิตภัณฑ์ใด ๆ ต้องเป็นไปอย่างเป็นกลางและให้ข้อมูลตามหลักวิชาชีพเท่านั้น ห้ามการชักชวนหรือเปรียบเทียบเชิงพาณิชย์

4. ช่องทางการเผยแพร่และการกำกับดูแล

4.1 ช่องทางเผยแพร่หลัก

ช่องทางการเผยแพร่ควรเป็นช่องทางของร้านยา หรือช่องทางส่วนตัวของเภสัชกร/อาจารย์เภสัชกรประจำแหล่งฝึก

4.2 การเผยแพร่ของนิสิตฯ

นิสิต/นักศึกษาจะใช้การ แชร์ (Share) หรือ รีโพสต์ (Repost) จากช่องทางหลักเท่านั้น

4.3 ข้อความกำกับ (Disclaimer)

สื่อที่เผยแพร่สู่สาธารณะควรมีข้อความกำกับที่ชัดเจนในรูปแบบคำบรรยาย (Caption) หรือข้อความบนวิดีโอ (Text Overlay) ระบุว่า “คลิปนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม.... ภายใต้การฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการโฆษณาหรือเชิงพาณิชย์” และกรณีที่นิสิต/



นักศึกษาใส่ชุดนิสิตนักศึกษาหรือเสื้อกาวน์ตรามหาวิทยาลัยในสื่อ ให้เพิ่มเติมข้อความว่า "ได้รับอนุญาตจาก "ชื่อสถาบันต้นสังกัด" ให้เผยแพร่สื่อนี้ได้"

5. เครื่องมืออำนวยความสะดวก: Checklist การตรวจสอบสื่อออนไลน์

เภสัชกร/อาจารย์แหล่งฝึกต้องใช้ Checklist นี้ในการตรวจสอบด้วยตนเองก่อนเผยแพร่ และหากพบว่าเข้าเกณฑ์ "ใช่" ในข้อใด ต้องดำเนินการแก้ไขตามที่ระบุไว้ ทั้งนี้ อาจารย์แหล่งฝึกจะต้องกำกับดูแลการผลิตสื่อดังกล่าว

หัวข้อตรวจสอบ (Criteria)	คำถามตรวจสอบโดยเภสัชกรแหล่งฝึก	สถานะ/การดำเนินการแก้ไข
A. ความเสี่ยงระดับวิกฤต (Critical Risk)		
A1. บทบาท นศ. และรูปแบบ	1. นิสิตฯ สวมเสื้อกาวน์ที่มีตรามหาวิทยาลัย หรือเครื่องแบบที่มีตราสถาบันในเฟรม หรือไม่? หรือ 2. นิสิตฯ เป็นผู้พูดหลักในเนื้อหา Level 3 หรือไม่?	หาก "ใช่": หยุดเผยแพร่และต้อง จัดทำใหม่ทั้งหมด ทันที (Non-negotiable)
A2. เนื้อหาเชิงพาณิชย์	3. มีการชักชวน/ส่งเสริมการขาย หรือแสดง ชื่อแบรนด์/ผลิตภัณฑ์เฉพาะเจาะจง หรือมีความเสี่ยงเข้าข่ายโฆษณาโอ้อวดหรือไม่?	หาก "ใช่": หยุดเผยแพร่ทันที และต้อง ปรับแก้เนื้อหาให้เป็นกลาง หรือพิจารณาทำใหม่
B. ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Medium Risk)		
B1. การควบคุมกำกับ	4. เนื้อหา Level 2 นี้ ขาดเภสัชกร/อาจารย์แหล่งฝึกอยู่ในเฟรม เพื่อกำกับดูแล ใช่หรือไม่?	หาก "ใช่": ต้อง ถ่ายซ่อม เพื่อให้เภสัชกรปรากฏในเฟรมกำกับดูแลตามข้อกำหนด Level 2
	5. เนื้อหานี้มีการให้ข้อมูลทางยา ปริมาณ หรือข้อบ่งใช้ ที่ เข้าข่ายต้องเป็น Level 3 (High-Risk) หรือไม่?	หาก "ใช่": ต้อง ยกระดับ เนื้อหาเป็น Level 3 และตรวจสอบผู้พูดซ้ำในข้อ A1 และ A2 อีกครั้ง
B2. การรับรอง/ช่องทาง	6. มีการระบุชื่อร้าน/เภสัชกร และเลขที่ไปประกอบวิชาชีพ (Disclaimer) เพื่อรับรองข้อมูล หรือไม่? หรือ 7. ช่องทางที่จะโพสต์เป็นของร้านยา/เภสัชกร หรือมีการอนุญาตตามนโยบาย หรือไม่?	หาก "ไม่ใช่": เพิ่มเติมข้อความกำกับ (Disclaimer) หรือเปลี่ยนช่องทางการเผยแพร่

หากสื่อไม่ผ่านเกณฑ์ ข้อ A1 หรือ A2 (Critical Risk) แม้เพียงข้อเดียว ให้พิจารณา ยุติการเผยแพร่และจัดทำเนื้อหาใหม่ทั้งหมด



6. การดำเนินการต่อสื่อที่เผยแพร่ไปแล้ว (สื่อที่ผลิตก่อนวันบังคับใช้นโยบายนี้)

เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานใหม่ของสภาเภสัชกรรม คณะอนุกรรมการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพกรรม
ภาคบังคับ ขอความร่วมมือจากอาจารย์แหล่งฝึกและเภสัชกร ให้พิจารณาหยุดการเผยแพร่เนื้อหาที่ได้จัดทำ
และเผยแพร่ไปแล้ว หากสื่ออื่น:

1. ไม่มีการระบุชื่อเภสัชกร/อาจารย์แหล่งฝึก หรือเลขที่ใบประกอบวิชาชีพเพื่อรับรองการตรวจสอบ
ข้อมูลอย่างชัดเจน
2. มีเนื้อหา รูปแบบ หรือบทบาทของนิสิต/นักศึกษาที่ขัดต่อแนวปฏิบัติใหม่อย่างชัดเจน (เช่น นิสิตฯ
สวมเสื้อกาวน์ตราสถาบัน หรือเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักใน Level 3)

การดำเนินการดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของวิชาชีพและป้องกันความเข้าใจ
ผิดต่อสาธารณะ โดยมีได้มีเจตนาดำเนินการปฏิบัติงานในอดีต แต่เพื่อสร้างมาตรฐานเดียวกันสำหรับการ
ฝึกปฏิบัติงานในอนาคต

ทั้งนี้ แนวปฏิบัตินี้ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป จนกว่าจะมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง

อ.ภ.ส. ยอดสุรางค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เภสัชกรหญิงวรลี ยอดสุรางค์
ประธานคณะอนุกรรมการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพเภสัชกรรมภาคบังคับ (สคภท.)

วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2568